

15. Asır Şairlerinden Bursalı Resmî'nin Yeni Şiirleri

New Poems by Bursalı Resmî, a 15th Century Poet

Taner GÖK^{1*} ¹Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi / Derleme

Makale vb.

Geliş Tarihi: 28.09.2025

Kabul Tarihi: 20.10.2025

Anahtar Kelimeler:

Resmî, Ahmed Paşa,
Şiir mecmuası,
Yeni şiirler

ÖZ

Resmî, XV. yüzyılda Bursa'da yaşamış divan şairlerindendir. Tezkirelerde, meşhur şair Ahmed Paşa'nın sohbet arkadaşı olduğu belirtilen Resmî'nin bir divanı bulunduğu kaydedilmekle birlikte, eser günümüze ulaşmamıştır. Yakın zamanda şairin şiirleri çeşitli şiir mecmularından yararlanılarak araştırmacılar tarafından neşredilmiştir.

Bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3563 numarada kayıtlı mecmuada bulunan Resmî'ye ait şiirler incelenmiştir. Mecmuada şaire ait toplam 13 şiir yer almakta olup bunlardan dördü daha önce yayımlanan şiirler arasında, dokuzu ise henüz herhangi bir çalışmada ele alınmamıştır. Makalede bu dokuz şiirin çeviri yazısı verilmiş, şiirlerin Resmî'ye aidiyeti üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Mecmualardaki şiirlerin şairlere kesin olarak mal edilmesi güç olmakla birlikte söz konusu dokuz şiirin Bursalı Resmî'ye ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ARTICLE INFO

Research Article /

Review Article etc.

Received: 28.09.2025

Accepted: 20.10.2025

Keywords:

Resmî, Ahmed Pasha,
poetry anthology,
newly identified poems

ABSTRACT

Resmî is a divan poet who lived in Bursa in the 15th century. According to the tezkires, he was a companion of the renowned poet Ahmed Pasha. Although it is recorded that Resmî had a divan, the work has not survived to the present day. In recent years, researchers have published some of his poems found in various poetry anthologies (mecmuas).

This study focuses on the poems attributed to Resmî in the manuscript registered at the Süleymaniye Library, Hacı Mahmud Efendi 3563. The manuscript contains a total of 13 poems by the poet, four of which had already been published, while the remaining nine had not been examined in previous studies. In this article, the transcription of these nine poems is provided, and their attribution to Resmî is discussed. Although it is generally difficult to establish the exact authorship of poems in mecmuas, the findings suggest that these nine poems most likely belong to Resmî of Bursa.

* Sorumlu yazar. ORCID: 0000-0003-4951-4275

* tanergok@comu.edu.tr

GİRİŞ

Osmanlı döneminin edebî anlamdaki önemli faaliyetlerinden biri mecmua tertip etmedir. Günümüze kadar yapılan çalışmalarla kökeni Hz. Muhammed devrine kadar götürülen bu faaliyetin manzum ve mensur birçok çeşidi ortaya çıkmıştır. Toplanmış anlamına gelen mecmua adının altında hadislerden şiirlere, nasihatlere, dualara, hutbelere, mektuplara, şarkılara kadar uzayan geniş bir edebî birikim oluşmuştur. Bu birikimin şiirleri kapsayan şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr) kısmı eski Türk edebiyatı araştırmacılarının özellikle ilgisini çekmiş ve son yıllarda bu alanda nitelik ve nicelik bakımından ciddi bir gelişme yaşanmıştır. Zira yapılan çalışmalarla bu metinlerde divan şairleri ve eserleri/şiirleriyle ilgili önemli bulgulara ulaşılmıştır. Şairlerin yeni şiir ve eserleri, tarihi kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin tespiti, bir eserin yeni bir nüshası, elde bulunan şiirlerin yeni bir versiyonu gibi malzemeler şiir mecmuaları vasıtasıyla tespit edilebilmiştir.

Şiir mecmuaları, divanı bir şekilde tertip edilen şairlerin divan nüshalarında bulunmayan şiirlerini ortaya çıkarmada birinci derecede önemli kaynaklardır. Buna ek olarak çeşitli sebeplerle şiirleri bir araya getirilememiş ya da tezkirelerde divan sahibi oldukları söylense de günümüze divanı ulaşmayan şairlerin divanlarını gün yüzüne çıkarmada ilk başvurulması gereken ürünlerdir. Örneğin 16. asır şairlerinden Amrî'nin tarihî kaynaklarda divanı olduğu söylenmekle birlikte günümüze bu divanın herhangi bir nüshası ulaşmamıştır. Mehmed Çavuşoğlu, şairin şiirlerini bir mecmuada tespit etmiş, daha sonra nazire ve şiir mecmualarını tarayarak diğer şiirlerini de ortaya çıkarıp Amrî'nin divanını neşretmiştir.¹

Bu türden örnekleri çoğaltmak mümkündür: Yaşar Aydemir, *Behiştî Divanı*'nın iki nüshasını tespit etmesine rağmen mecmuaları tarayarak şairin divan nüshalarındaki şiirlerinin iki katını ortaya çıkarıp divanı o şekilde neşretmiştir.²

Resmî Divanı için de benzer bir durum söz konusudur. 1622'de *Zübdetü'l-Eş'âr* adlı bir şairler tezkiresi kaleme alan Kâf-zâde Fâ'izî, eserinde yer verdiği şairlerin divanlarını bizzat görmeye özen göstermiş bir tezkirecidir. Nitekim eserine aldığı 517 şairden 150'sinin divanını gördüğünü söylemiştir.³ Tezkireci, Resmî hakkında bilgi verirken "*Resmî mu'âsır-ı Ahmed Paşa dîvânı görölüp andan intihâb olındı.*"⁴ ifadesiyle Resmî'nin divanını gördüğünü belirtmiş; ancak divan günümüze ulaşmamıştır.

Kütüphane kataloglarında *Resmî Divanı*'nın herhangi bir nüshası bulunmamakla birlikte Hamza Koç vd. mecmualardan yararlanarak şairin şiirlerini neşretmişlerdir.⁵ *Klasik Türk Edebiyatının Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri* adını taşıyan bu çalışmada araştırmacılar, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'nde bulunan bir mecmuada şairin 64 gazeli, 1 murabba'ı ve eksik bir müstezadını tespit etmişlerdir. Divan nüshasına ulaşamayan araştırmacılar, çalışmalarını genişleterek farklı şiir mecmuaları ile nazire mecmualarını da taramışlar ve şairin toplamda 147 gazel, 3 tahmis, 2 murabba, 1 kaside, 1 müstezadla 2 de müfredini ortaya çıkarmışlardır. Böylece tarihî kaynaklarda divanın olduğu hatta görüldüğü belli olan Resmî'nin şiirleri, mecmualar vasıtasıyla bugüne ulaşma fırsatı bulmuştur. Bu eser, aynı zamanda Resmî ve şiirleriyle ilgili en kapsamlı çalışmadır. Sadece şiir neşriyle yetinmeyen araştırmacılar, şairin hayatını mevcut kaynakları tarayarak ortaya çıkarmışlar ve şiirlerinin şekil ve üslup özellikleriyle ilgili değerlendirmeler yapmışlardır. Çalışmanın başlığından da anlaşılacağı üzere Resmî kültür ve edebiyat tarihimizin önemli bir ismi olarak kabul edilmiştir.

Resmî ile ilgili ikinci çalışma Veyis Değirmençay'a aittir.⁶ Araştırmacı, yukarıdaki kitabın temelini oluşturan Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndeki mecmuada bulunan Farsça üç gazeli inceleyip neşretmiştir. *Klasik Türk Edebiyatının Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri* kitabını hazırlayanlarca bu makale görülmüş ve Farsça şiirler kitaba buradan alınmıştır. Değirmençay, önce tezkirelerden yararlanarak şairin biyografisini kısaca vermiş; akabinde şiirlerin şekil ve içerik incelemesini yapıp üç gazeli Latinize etmiş ve bunları günümüz Türkçesine aktarmıştır.

¹ Mehmed Çavuşoğlu, *Amrî Divan Tenkidli Basım*, İstanbul 1979.

² Yaşar Aydemir, *Ramazan Behiştî Divânı*, Ankara 2018.

³ Bekir Kayabaşı, *Kâf-zâde Fâ'izî'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ı*, (Yayımlanmamış doktora tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1997, s. 18.

⁴ Kayabaşı, agt, s. 309.

⁵ Hamze Koç, Şermin Baka Telli, Kübra Acar, *Klasik Türk Şiirinin Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri*, Ankara 2020.

⁶ Veyis Değirmençay, "Resmî ve Farsça Şiirleri", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 64, 2020, ss. 33-47.

2023 yılında Resmî'nin şiirlerinin bağlamalı dizini bir yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Zeliha Temür tarafından hazırlanan tezde *Klasik Türk Edebiyatının Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri* kitabındaki şiirler esas alınmıştır. 770 sayfalık bu hacimli tezde şairin şiirleri içerik bakımından detaylı bir şekilde incelenmiş ve bağlamalı dizin ortaya konmuştur.⁷

Resmî'nin kısaca biyografisinin verildiği ansiklopedi maddelerinin haricinde onu müstakil olarak ele alan başka bir çalışma yoktur. Şiir mecmualarıyla ilgili yapılan çalışmalarda şairin adı ve şiirleri geçmekle birlikte o ve şiirleri etraflıca işlenmemiştir.

Bu çalışmada, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3563 numarada kayıtlı mecmuada yer alan ve Bursalı Resmî'ye ait olduğu tespit edilen dokuz yeni gazel tanıtılmakta, aidiyetleri üzerine değerlendirmeler yapılmaktadır.

1. RESMÎ VE YENİ ŞİİRLERİ

Divan edebiyatının öne çıkan hususiyetlerinden biri şiirle meşgul olmuş kişilerle ilgili tutulan kayıtlardır. Başta şair tezkireleri olmak üzere çeşitli eserlerde şöhretli şöhretsiz binlerce şair kayıt altına alınmıştır. Ancak unutulmamalıdır ki birçok faktöre bağlı olarak bu kayıtların içeriği uzayıp kısalabilmektedir.

Resmî, tezkirelerde adı geçen ve hakkında bilgiler bulunan bir şairdir. Bununla birlikte hem adının geçtiği kaynak sayısı hem de buralardaki bilgilerin hacmi şairi yakından tanımamıza imkân vermemektedir. Nitekim Giriş bölümünde sıralanan çalışmalarda biyografik bilgilerin birbirini tekrar etmesinin sebebi budur.

Sehî Bey, Latîfi, Gelibolulu Âlî ve Fâ'izî, eserlerinde Resmî maddesine yer vermişlerdir. Şiir örneklerini çıkararak bu bilgileri şu şekilde sıralayabiliriz:

Sehî Bey, Heşt Behişt: *Burusalıdır. Ehl-i sanâyi 'dendür. Kifâf-ı nefis için bezzâz olmuş vâlâcudur. Kendü zamânında şi'r ile imtiyâz bulmuş kimesnedür. Merhûm Ahmed Paşanın nice gazelliyâtını tahmîs itmiş kâbil kişi ve kendüsi dil-hoşî eş 'ârî hoş-âyende ve gazelliyâtı pesendide. Fevti Burusada olmuştur. Bu ebyât anuñ eş 'ârındandır ki zikr olunur.*⁸

Latîfi, Tezkiretü's-Şu'arâ: *Şehr-i Burusadan bir bezzâz ve fenn-i füsûn (u) sihr-i suhande sihr-sâz idi. Merhûm Ahmed Paşanın mu 'âsırı ve musâhibi ve fenn-i şi'rüñ mücidd ü tâlibi ve san 'at-ı nakş u resmin mâhiri idi. Tarîk-ı tarz-ı tahmîs-i gazelde bî-bedel beyne'l-enâm eş 'ârî müdevven ü mütedâvildür. Eş 'ârü keyfiyyetin müş 'irdür.*

Nesr: *Şu'arâ-yı Rûmdan üç nefer-i kâmilî müsellemler tutup teslim itdiğinden her birinün birer gazelin tahmîs itmişdür. Şeyhî ve Ahmed Paşa ve Nizâmî. Ve şeyhü's-şu'arâ Şeyhînün:*

Nesr: *Ve bu birkaç ebyât-ı şekva-şi 'âr dahî kendü rûzgârınun a'yân-ı hisset-disârı erbâb-ı fazl u hüner mahall-i ihsân u istihsânda bir kırı tahsîn ve riş-hand-ı âferîn ile başdan savdıkları hakkında anuñdur.*⁹

Gelibolulu Âlî, Kühnü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı: *Burusevidür. Merhûm şâ'ir Ahmed Paşanın musâhiblerindenür. 'Asrındaki ekâbirün birine 'arz-ı hâl idüp cevâ'iz-i seniyye recâsın eyleyüp bir kırı tahsînle savduklarında bu gazeli nazm eylemiş. Hâlâ ki ism ü resmi ile beyân itmeyüp cümle-i ehassâyâ şümûlîni irâde kılmış.*¹⁰

Kâf-zâde Fâ'izî: Zübdetü'l-Eş'âr: *Resmî mu 'âsır-ı Ahmed Paşa dîvânı görölüp andan intihâb olındı.*¹¹

Yukarıdaki alıntılardan anlaşılacağı üzere Resmî, asıl mesleği bezzâz yani manifaturacı olan Bursalı bir şairdir. Osmanlı'nın en büyük ipek dokumacılığı merkezi olan Bursa'da ipek işiyle uğraşan esnaftan bir isim olmakla

⁷ Zeliha Temür, *Resmî Dîvânı: Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Bilecik 2023.

⁸ Sehî Beg, *Heşt Behişt*, (Haz. Haluk İpekten vd.), Ankara 2017. ss. 131-132.

⁹ Latîfi, *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin)*, (Haz. Rıdvan Canım), Ankara 2000, ss. 271-272.

¹⁰ Gelibolulu Mustafa Âlî, *Kühnü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, (Haz. Mustafa İsen), Ankara 2017, s. 55.

¹¹ Kayabaşı, agt, s. 309.

birlikte şairliğiyle ön plana çıkmıştır. Onun tanınmasında Ahmet Paşa'nın önemli bir yerinin olduğu kaynaklardaki ifadelerden bellidir. Ahmet Paşa bir dönem Fatih'in vezirliğini yapmış ancak sonradan Bursa'ya gönderilmiştir. Resmî, şairin Bursa döneminde onunla yakın bir ilişki kurmuş olacak ki kendisinden Ahmed Paşa'nın musâhibi yani sohbet arkadaşı olarak bahsedilmiştir. Sehî ve Latîfî, Resmî'nin şairliği hakkında değerlendirmelerde bulunmuşlar ve onu şiir söyleme yeteneğine sahip güzel gazeller yazan bir şair olarak nitelemişlerdir.

Resmî'nin eserleriyle ilgili Sehî, Latîfî ve Gelibolulu Âlî herhangi bir bilgi vermemişlerdir. Latîfî, şairle ilgili anekdotlar anlatıp şiirlerinin tanınmış olduğunu söylemesine rağmen bir eserinin olup olmadığına değinmemiştir. Buna mukabil Fâ'izî'nin ifadesinden şairin bir divanın olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Günümüze kadar yapılan çalışmalarla Resmî'nin 147 gazel, 3 tahmis, 2 murabba, 1 kaside ve 1 müstezadla 2 de müfredi gün yüzüne çıkarılmıştır. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3563'te kayıtlı bulunan şiir mecmuasında şairin 13 gazeline daha rastlanmış ve bunlar neşredilmiş şiirlerle karşılaştırılmıştır. Bunun neticesinde dört gazelin divanda da olduğu; fakat dokuzunun herhangi bir çalışmada geçmediği tespit edilmiştir.

Görüleceği üzere elimizde Resmî mahlaslı dokuz gazel vardır ve bunların hangi Resmî'ye ait olduğunu belirlememiz gerekmektedir. Zira başta mecmular olmak üzere tarihî metinlerin içeriğinde müstensih, mürettib ya da müsebbibi bilinmeyen bozulmalar, değişimler olabilmektedir. Yapılan saptamalarda bunların göz ardı edilmesi gerekir. Öyle ki divanların nüshalarında bile hatalar olabilmekte; müstensihler bilerek ya da bilmeyerek başka bir şairin şiirini istinsah ettiği metne dâhil edebilmektedirler. Bunun güzel örneklerinden biri Bâkî'dir. Hasan Kaplan, Bâkî Divanı'nın 228 nüshasına dayandığı çalışmada hem nüshalara hem de basılı divanlara girmiş birçok hatayı ortaya çıkarmıştır.¹² Hal böyle olunca çeşitli şiir mecmualarında Bâkî mahlasıyla geçen şiirlerde de hatalar artarak devam etmiştir. Bunun neticesinde söz konusu duruma dikkat edilmeden yapılan çalışmalarda "Bâkî'nin yeni şiirleri" tespitleri boşa düşmüştür.

Resmî'yle ilgili bilgi veren en eski kaynak Sehî Bey'in *Heşt Behişt*'idir. Burada şairin "*Nitekim san'a âdetdür niyâz ehline nâz etmek / Bağa hem hû durur bir nâza biş dürlü niyâz etmek*" matlalı gazelinin ilk iki beyti geçmektedir. Söz konusu beyitler neşredilmiş divanda aktarılmış ve dipnotta tezkireden alınan bu beyitlerin devamının bulunmadığı belirtilmiştir.¹³ Bu gazelin tamamı çalışmamızın konusunu oluşturan yeni şiirlerin arasında yer almaktadır. Hâl böyle olunca mecmuadaki Resmî'nin Bursalı Resmî olduğunu gösteren önemli bir delil ortaya çıkmıştır.

Resmî'nin şiirlerini neşreden araştırmacılar, mevcut şiirlerin yarısına yakınına toplu halde Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Y-0451 numarada kayıtlı bulunan mecmuadan elde etmişlerdir. Bu mecmuanın mürettibi gerekçesi bilinmemekle birlikte Resmî'nin şiirlerinin bir kısmını kayıt altına alarak önemli bir görevi yerine getirmiştir. İncelediğimiz mecmuadaki şiirlerin dördünün neşredilmiş şiirler arasında olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu dört şiirin tamamı Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Y-0451 numarada kayıtlı bulunan mecmuada da geçmektedir. Yani ulaştığımız 13 şiirden dördü şairin toplu şiirleri arasında yer alırken; bir tanesi de Sehî Bey'in verdiği gazeli tamamlamaktadır.

Bazı mecmua çalışmalarında bulunan yeni şiirlerin muhteva ve şekil hususiyetleri dikkate alınarak bahsi geçen şaire ait olduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır. Ancak bu yöntemle ulaşılan sonuçların güvenilirliği konusunda ciddi soru işaretleri vardır. Çünkü şairlerin divanları incelendiğinde şiirlerin şekil ve içerik bakımından yekparelik arz etmediği görülecektir. Şairler belirli bir şiir tarzı benimsemiş olsalar dahi hayatlarının çeşitli evrelerinde tarzlarının dışına çıkmaktan geri durmamışlardır. Bu nedenle çalışmamızda bu türden bir inceleme/mukayese yapılmamıştır.

Ahmed Paşa'yla olan yakınlığından 15. asrın ikinci yarısında yaşadığı anlaşılan Resmî, mesleğine rağmen şiir ve sanatı yakından takip etmiştir. O, aslında Osmanlıdaki canlı şiir ortamının güzel bir örneğidir. Bir yandan önemli bir ticaret merkezi olan Bursa'da manifaturacılık yaparken diğer taraftan devrin en büyük şairi Ahmet Paşa'nın edebî muhitinde bulunarak şiirler yazıp divan oluşturmuştur. Osmanlı toplumunda birbirinden tamamen farklı meslek gruplarının ortak paydalarından biri daima şairlik olmuştur. Resmî de bu ortak payda saye-

¹² Hasan Kaplan, "Ah Şu Mürettib, Müstensih ve Münekkithlerin Ettikleri: Bu Şiirler Bâkî'nin mi?", KÜLTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Sayı: 9, 2024, ss. 51-95.

¹³ Koç vd., age, s. 154.

sinde vakıf yöneticisi, devlet büyüğü Ahmed Paşa'ya musahiplik yapma şansını yakalamıştır. Böylece şiirdeki kabiliyeti gelişmiş, bu durum ona adını duyurma fırsatı vermiştir. Onun şiirlerinin içerik ve şekil hususiyetleri hakkında şunları söylemek mümkündür:

Resmî, gazellerinde âşıkâne konulara yer veren bir şairdir. Aşağıda sıraladığımız dokuz gazelin de konusu benzer şekilde âşıkânedir. Yani içerik bakımından bu şiirlerin diğerlerinden (neşredilen şiirler) belirgin bir farkı yoktur. Resmî'nin şairliğini Ahmed Paşa'dan bağımsız değerlendirmek hata olur. Âşık Çelebi'nin "Ölinceye dek 'ömri Burusa'da şu'arâ vü zurefâ musâhabeti ile güzer idüp evkâtın tevzî' idüp her fasla Keşiş tagı yaylaklarının bir münâsib mekânında 'ıyş u 'işret idüp âhir kasîde-i 'ömrine makta' irişüp diyâr-ı âhireti mahlas eyledi."¹⁴ ifadelerinden anlaşılacağı üzere Ahmed Paşa, hayatının Bursa evresinde daima şairlerle bir arada bulunup şiir meclisleri düzenlemiştir. Resmî de onun musahibi olarak nitelendirildiğine göre bu meclislere katılarak Ahmed Paşa'nın tesirinde kalmıştır. Ahmed Paşa, şekil ve ahenk bakımından kuvvetli beşerî aşka yaklaşan âşıkâne şiirler yazarak devrinde öncü olmuştur. Resmî'nin aynı şiir tarzını benimsemesinde Ahmed Paşa'nın önemli bir rolünün olduğunu söylemek mümkündür.

Resmî'nin hem neşredilmiş şiirleri hem de bu dokuz gazeli incelendiğinde onun vezin, kafiye ve redif konularında başarılı bir şair olduğu görülmektedir. Hatta dönemine nazaran ileride olduğunu söylemek bile mümkündür. Dili oldukça sade olmasına rağmen şiirdeki ahengi bozmamaya özen göstermiştir. Neşredilmiş şiirlerinin birçoğunda olduğu gibi aşağıdaki dokuz gazelin yedisinde Türkçe kelimeleri redif olarak kullanmıştır. Böylece ses tekrarının sınırlarını aşarak manayı redifin etrafında kurgulamıştır.

1

fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Hâlümi ağlar isem 'âlemi seyl-âb tutar

Kışsamı söyler isem gözlerümi h'âb tutar

Harem-i küyüñi tavâf iden eyâ Ka'be-i hüsn

Yüzüñi kıble görür kaşuñi mihrâb tutar

Cevheri göricek ey dürr-i girân-mâye senüñ

Leb ü dendânuñi la' l ü dür-i sır-âb tutar

Ben za' ifüñ yüzine sepmek için elde müdâm

Merdümi gözlerümün şîşe-i gül-âb tutar

Gözleridür dil-i hasteye olan cânlar çün

Leb-i cân-bahşî revân-berdür cülâb tutar

Dil-i miskînümi bend itmege dîvâne-şîfat

Halka halka saçî zencîri ile kullâb tutar

Bezm-i 'aşkuñda gamuñ nuql idüben Resmî müdâm

Leblerüñ yâdına âb-ı nâb tutar

¹⁴ Filiz Kılıç, *Meşâ'irü's-Şu'arâ İnceleme-Metin*, İstanbul 2009.

2

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

Nev-bahâr irişdi seyr-i murğ-zâr itsem gerek
Gül yüzün yâd eyleyüp her murğı zâr itsem gerek

Rûz-ı nev-rûz irdi zeyn oldı behişt-âsâ çemen
Kevşerümi nûş idüp 'ayş-ı bahâr itsem gerek

Jâle gibi şubh-dem bâğa düşüp bir yâr ile
Gül gibi 'işret bisâfında karar itsem gerek

Nergis-i mestün hayâliyle müdâm ey gonca-leb
Lâle gibi nûş-ı câm-ı hoş-güvâr itsem gerek

Gonca la' lûn yâdına kan ağlayup bülbül gibi
Eşk-i renginümle bâğı lâle-zâr itsem gerek

Sünbül-i zülfünle yâd idüp benefşe hattunı
Berg-i reyhanun meşâmın müşg-bâr itsem gerek

Gül gibi gül-zârı tâze tutmak için dem-be-dem
Ebr-i nîsân gibi çeşmüm eşk-bâr itsem gerek

Serv kıddünün kenârı ola diyü cây-gâh
Tarf-ı bostânda sirişküm cüy-bâr itsem gerek

Hem-'inân olmağ için gül hüsrevine sebzde
Lâle gibi yaşumı gülgün-süvâr itsem gerek

Niçe bir pinhân içem tutup yaşağı şavmını
Sâgarı 'ıyd ayı gibi âşikâr itsem gerek

Resmiyâ gül defterinde okuyup medh-i bahâr
'Andelibün bâğda râzın hezâr itsem gerek

3

fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Nâveki gamzelerinün dir isen kıanda yatur
Sînemi deldi irişdi cigere kıanda yatur

N'ola kıaddünde biterse saçun irdi lebüne
Kevşeri nûş kıılan ravza-i rızvânda yatur

Göricek zülf-i girih-girünj kıaddünde didüm
Mâr-ı pîçide durur şahın-ı gülistânda yatur

Zekânun çâhına dil düşse n'ola ağzun için
Bu cihândur niçeler yok yire zindânda yatur

Şöyle cān-perver eser bād-ı nesīm-i seheri
 Güyiyā her gice ol menzil-i cānānda yatur
 Dil-i bīmāra devā irse n'ola la' lüğden
 Ki irişdi leb-i cān katli vü dermānde yatur
 Rūz u şeb zülf ü ruḥuṅ ḥasreti ile şanemā
 Resmī-i sūḥte-dil āteş-i hicrānda yatur

4

mef'ûlû / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâilün

Bir hoş ğazel didüm yine dil-dārum üstine
 Kim cān nişār ider gören eş' ārum üstine
 Her bār bār-ı ğam çekerem gözi dilberüm
 Her bār derd-i ser koyar bārum üstine
 Başum ayakda ƣaluben olurdı pāy-māl
 Ger dest-i dost ƣomasa destārum üstine
 Yakup hevāṅ odı beni ḥāk itdi dōstum
 Şu sep ki diğlene birez ol nārum üstine
 Cānā gözün ne merdüm-i bed-mest olur müdām
 Ḥançer [çeküp] gelür dil-i bīmārum üstine
 Cān virürem yoluṅda didüm dönmezem şehā
 Cān-ile ƣurmuşam ben ol iƣrārum üstine
 Şaƣın düşürürem seni yār altına raƣīb
 Giğ yire yürü düşme iğen yārüm üstine
 Demdür yazar isem gözümün mācerāların
 Ƙanlu yaşumla şafḥa-i ruḥsārum üstine
 Müşgīn ḥaṭṭuṅ şıfātını yazdukça ḥāme-vār
 'Anber nişār olur ḥaṭ-ı tūmārum üstine
 Mihrine müşteri olalı cānum ol mehün
 Sūda şayar ziyānı bu bāzārum üstine
 Gör baḥtımı ki vardı gözi fitne ḥ'ābına
 Tā ğālīb ola devlet-i bīdārum üstine
 Şīrīn lebini zıkr idicek Resmī cān virür
 Tūṭī-i dil kelām-ı şeker-bārum üstine
 Taḥsīn size degül mi sözüme ki söz ƣomaz
 Kimse kemāl-i nazmla güftārum üstine

5

fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Yine bir dilbere meyl itdi bu cānum kimse
Tutuşur odlara vaşfında zebānum kimse

Pertev-i mihr-i ruḥı şevkı ile zerre-şifat
Kıldı ser-geşte beni şems-i cihānum kimse

Yādlık eyleyüben yaraladı yüregümi
Ġamzesi tiri ile kaşı kemānum kimse

Zecr-i hicrānla giryān ideyim yaşum ile
Eyledi ḥalkā 'ayān rāz-ı nihānum kimse

Eşk-i çeşümü revān eyledi kim şonunda
Şaf-ı gülzārına ol serv-i revānum kimse

Meclis-i ḥumda dü-āheng ideyim nāy-şifat
Zir ü bem kıldı benüm āh u fiḡānum kimse

Öldürürüm severüm dilā yine Resmī'yi dimiş
Ölürüm dimez isem boynuna ḡanum kimse

6

fā'ilâtün / fā'ilâtün / fā'ilâtün / fā'ilün

Her kaçan kim cān alup cevri ile ḡamzen dil dile
İştiyākından düşerler cān cāna dil dile

Çü dil ü cān ile serden geçmişem yolunda ben
Sen gerek cān al cefā ile gerekse dil dile

Düşdün ol dil-dāra rüsvā-yı cihān itdün beni
Āh kim saḡa uyaldan düşmüşem ey dil dile

Her seḡer 'aynumdan oldı eşk-i ḡüninüm revān
İki deryā ḡüyyā dilendi cānā dil dile

Ḥaşr-i hecründe günāhsız gönlümün vezn idicek
Zi-kıyāmet ger baḡa olmasa mā'il dil dile

Em gerekse derdüne la'linden ey dil di cevāb
Feth kılmaḡa durur dār-ı şifā-yı dil dile

Binde birin şevkümün şerḡ idemez tā ḡaşre dek
Ger gelürse Resmīyā bu yetmiş iki dil dile

7

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

‘Âdetidür la‘ lünün bīmāra dermān baḥṣiṣi
 Taḡ degül ‘İsā deminde mürdeye cān baḥṣiṣi
 La‘ lün anşam katlūme ḳaşd itme girme ḳanuma
 Kim ḳamu iḥsāndan aḥsen şehā cān baḥṣeti
 Būseḡe cānā ‘arz-ı cān itdük itmezsiḡ ḳabūl¹⁵
 Cānımız vir buseḡ olsun tā Ḳaraman baḥṣiṣi
 Ḥātem-i la‘ lün raḳīb āhından oldı key şıfat
 Dīve mühr olmak ḥaṭādur çün Süleymān baḥṣiṣi
 Gözlerün la‘ lün deminden cān baḡışlar cānuma
 Bu meşeldür kim şarāb ile olur cān baḥṣiṣi
 Didüm umar cān lebün ḥüsnün nişābından naşīb
 Didi kim geçmez zekāta la‘ l ü mercān baḥṣiṣi
 Vaşf-ı yāḳūt-ı dehānın Resmīyā dilden dile
 Lābūd olur dürc-i dil deryā-yı ‘ummān baḥṣiṣi

8

fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Yār eger olmaz ise derdüme dermān ḳılıcı
 Öldürür ḥasretle miḥnet ü hicrān ḳılıcı
 Niçe raḥm eyleye ben bendesi cān virdüḡine
 Biḡ ola bencileyin aḡa fedā cān ḳılıcı
 Dile geldükçe ḡayāl-i müjesi cān şaḳınur
 Şaḳlanur ‘izzet içün cānda miḥmān ḳılıcı
 Seni benden şanemā her ki cüdā eyler ise
 Uḡrasun gerdenine dāver-i sulṭān ḳılıcı
 Öldür aḡyārı emān itme bilürsin ki şehā
 Aşalar ‘arşda dīv öldüren insān ḳılıcı
 Fetḡ iderse n’ola Resmī’ye teraḡḡum bābın
 Pādişehlar çok olur bendeye iḥsān ḳılıcı

¹⁵ Bu mısra da vezin hatalıdır.

9

mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

Nitekim saña 'âdetdür niyâz ehline nâz itmek
Baña hem hû durur bir nâza biñ dürlü niyâz itmek

Sücüd itdükçe mihrâba seni yâd itdügüm bu kim
Hużûr-ı kalb olmasa dürüst degül namâz itmek

Gelüp gülşende keşf itdi dehânuñ sırrını gonca
Begüm dil-tenge 'ayb olmaz kemerde keşf-i râz itmek

Koyup olma rakîb öñinde beni ey perî-çehre
Bilürsün kim melek segden gerekdür ihtirâz itmek

Ne haddündür senüñ Resmî bisât-ı kûrbe kûbiyyet
Kelâmına göre gerek kişie yâd-ı râz itmek

SONUÇ

Mecmualar, 20. asrın başlarından itibaren bilimsel çalışmalara konu olmakla birlikte son yıllarda çok daha yoğun bir ilgi görmektedir. Bu noktada araştırmacıların mecmuadaki bilgileri sorgulamadan ya da yüzeysel/kesin sonuçlar vermeyecek yöntemlerle incelemeleri hatalı tespitlerin yapılmasına sebep olmuştur. Şiir mecmuaları her ne kadar tarihî kaynak olsalar da içeriklerinin güvenilirliği bakımından ciddi riskler taşımaktadırlar. Mecmua çalışmalarında söz konusu risk faktörünün unutulmaması elzemdir.

Çalışmamızda ortaya çıkardığımız dokuz şiirin Bursalı Resmî'ye ait olup olmadığı belirlenmeye çalışılırken şairin toplu şiirlerinin bulunduğu mecmua ile tezkiredeki şiir örnekleri dikkate alındı. Elimizdeki şiirlerin dördünün toplu şiirlerde geçmesi ve Sehî Bey'in iki beytini verdiği gazelin tamamının ortaya çıkardığımız yeni şiirler arasında olması söz konusu 13 şiirin Bursalı Resmî'ye ait olduğuna kanaat getirmemizi sağladı.

KAYNAKÇA

- Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Su'arâ İnceleme-Metin*, (Haz. Filiz Kılıç), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2009.
- Aydemir, Yaşar, *Ramazan Behiştî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitapları, Ankara 2018.
- Çavuşoğlu, Mehmed, *Amrî Dîvan Tenkidli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1979.
- Değirmençay, Veyis, "Resmî ve Farsça Şiirleri", Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 64, 2020, ss. 33-47.
- Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım*, (Haz. Mustafa İsen), Kültür ve Turizm Bakanlığı e-Kitapları, Ankara 2017.
- Kaplan, Hasan, "Ah Şu Mürettip, Müstensih ve Münekkitlerin Ettikleri: Bu Şiirler Bâkî'nin mi?", KÜLTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Sayı: 9 (Yaz 2024), ss. 51-95.
- Kayabaşı, Bekir, *Kâf-zâde Fâ'izî'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ı*, (Yayımlanmamış doktora tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Malatya 1997.
- Koç, Baka Telli, Kacar, Hamza, Şermin, Kübra, *Klasik Türk Şiirinin Kayıp Bir Halkası Bursalı Resmî ve Şiirleri*, Gece Kitaplığı, Ankara 2020.
- Latîfî, *Tezkiretü's-Su'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin)*, (Haz. Rıdvan Canım), AKM Başkanlığı, Ankara 2000.
- Sehî Beg, *Heşt Behişt*, (Haz. Haluk İpekten vd.), Kültür ve Turizm Bakanlığı e-Kitapları, Ankara 2017.